עין משפט
נר מצוה

קכא א מיי' פי"ב מהל' מאכלות אסורות הלכה כ ועיין בכ"מ סמג לאוין קמח טוש"ע י"ד סי' קכה סעיף א [וסי' קכד סעיף יח]:

קכב ב מיי' שם הל' יג ועיין בהשגות ובכסף משנה סמג שם טור ש"ע שם סי' קכו סעיף א:

קכג ג מיי' שם פי"ג הלכה יג טוש"ע שם סי' קכה סעיף ג:

קכד ד מיי' שם פי"ב הלכה יא סמג שם טוש"ע י"ד סי' קכד סעיף כג:

קכה ה מיי' שם הל' יד טוש"ע שם סעי' יא:

אם יש בו עכבת יין אסור הא עכבת יין במאי קא מתסרא לאו בנצוק ש"מ [א]נצוק חיבור תני ר' חייא [ב]שפחסתו צלוחיתו אבל לא פחסתו צלוחיתו מאי לא תפשוט דנצוק אינו חיבור לא פחסתו צלוחיתו תפשוט לך דאסור נצוק תיבעי ת"ש המערה מכלי לכלי את שמערה ממנו מותר הא דביני ביני אסור ש"מ נצוק חיבור אי נצוק חיבור אפילו דגויה דמנא נמי ליתסר הא לא קשיא דקא מקטיף קטופי מ"מ נצוק חיבור ולטעמיך אימא סיפא את שעירה לתוכו הוא דאסיר הא דביני ביני שרי [ג]אלא מהא ליכא למשמע מינה ת"ש המערה מחבית לבור קילוח היורד משפת חבית למטה אסור תרגמה רב ששת [א]בעובד כוכבים המערה דאתי מכחו אי עובד כוכבים המערה אפי' גוא דחביתא נמי מתסר כח דעובד כוכבים מדרבנן הוא דאסיר ההוא דנפק לבראי גזרו ביה רבנן ההוא דלגואי לא גזרו ביה רבנן אמר להו רב חסדא להנהו סביתא כי בייליתו חמרא לעובדי כוכבים [ב]קטפי קטופי אי נמי נפצי נפוצי אמר להו רבא [ג]להנהו שפוכאי כי שפכיתו חמרא לא ליקרב עובד כוכבים לסייע בהדייכו דלמא משתליתו ושדיתו ליה עליה וקאתי מכחו ואסיר ההוא גברא דאסיק חמרא בגישתא ובת גישתא אתא עובד כוכבים אנח ידיה אגישתא [ד]אסריה רבא לכוליה חמרא א"ל רב פפא לרבא וא"ל רב אדא בר מתנה לרבא ואמרי לה רבינא לרבא במאי בנצוק שמעת מינה נצוק חיבור שאני התם דכולי חמרא אגישתא ובת גישתא גריר אמר מר זוטרא בריה דרב נחמן [ה]קנישקנין שרי וה"מ דקדים פסק ישראל אבל קדם פסק עובד כוכבים לא [ה]רבה בר רב הונא איקלע לבי ריש גלותא שרא להו למשתא בקנישקנין

איכא

הא עכבה יין. דמשפך במאי איתסר הא לא נגע משפך ביין נסך משירד לתוך הלגינות: אלא בנצוק. שחיבר יין שבמשפך ליין שבקרקעיתה של לגינות: תני רבי חייא. במתניתיה להך מתניתא ומוסיף בה: שפחסתו צלוחיתו. והכי קתני לה נטל המשפך ומדד לתוך צלוחית של עובד כוכבים והרי פחסתו צלוחיתו וחזר ומדד לתוך צלוחיתו של ישראל אם יש בו עכבת יין אסור דכיון שנתמלאת צלוחיתו עד שפחס היין בשולי המשפך שנתחבר ממש יין שבמשפך ליין נסך: ומקשינן כיון דהך דרבי חייא מתני' היא וקתני שפחסתו צלוחיתו הא לאו הכי שרי תפשוט דנצוק אינו חיבור: ומשני **לא שפחסתו צלוחיתו תפשוט לך דאסיר**. והיא גופה איצטריכא לאשמועי' דלא תימא הא נמי דמיא לנצוק ולא מיתסר אבל נצוק תיבעי לך ומהכא לא דייקי בה מידי דהא גופא איצטריך: **המערה מכלי אל כלי**. סלקא דעתיה בישראל עסקינן: (א) **דמפסוקי פסוקי**. קוד' שירד הקילוח לתוך כלי העובד כוכבים יפסוק ראש הנצוק מכלי העליון דהשתא ליכא חיבור מידי אבל דביני ביני דמיחבר ע"י נצוק אסור לקלטו מן האויר לשתותו א] וה"נ מחבית לבור ומה שבבור יין נסך: **דגואי לא גזור רבנן**. והלכה כרב ששת שאין אדם חלוק עליו ואם שפך עובד כוכבים [ב][מן] הכלי מותר מה שנשאר בכלי: **קטופי**. שיפסוק ראש העליון של נצוק קודם שיגיע ראש התחתון לכלי העובד כוכבים ואי נגע מקמי דליפסוק ראש העליון תו לא מהני קיטוף דאיתסר לה בנצוק דס"ל נצוק חיבור וכן הלכה: **נפצי נפוצי**. יעמדו מרחוק ויזרקו היין לכליו של עובד כוכבים כי היכי דלא ליהוי נצוק: **שפוכאי**. פועלין ישראל הרגילים לערות יין מכלי אל כלי: **ושדיה ליה עלויה**. שמא הניחו את כל הכלי שמערין ממנו ביד העובד כוכבים והוא יערה לבדו ומיתסר התחתון: **גישתא ובת גישתא**. היינו דיופי דגרס בעירובין (דף קד.) חותכין שני קנים בשיפוע ומדביקין ראשיהן מלמעלה ושניהן פונין למטה (כזה)[ז] ומניחין אחד מן הראשין בחבית מליאה עד שמגיע לשוליה וראש קנה השני נותן בפיו ומוצץ מעט עד שעולה היין וסומטו מפיו ומניח חבית ריקנית כנגד הקילוח ויין עולה מאליו כולו מחבית לחבית: **אנח ידיה אגישתא**. נגע בראש זה המקלח: **לכולי חמרא**. אפי' מה שבכלי הראשון: **אגישתא ובת גישתא גריר**. שהרי מאליו עולה והוה ליה כנוגע בחבית ממש דהויא לה כחבית אריכתא: **קנישקנין**. כלי רחב ויש לו שני קנין או שלשה יוצאין מצידו ונמשכין ועולין כנגד גובהו וכשנותנין יין בפיו מתמלאין כל הקנים ויכולין כמה בני אדם לשתות בו ביחד וכאן קורין לו קרוגל"א מפני שמוקף קנים כמחולות הללו. קנישקנין [ו]שריא לשתות בה ישראל ועובד כוכבים ביחד שכל זמן שזה מוצץ[ח] אין יין שנוגע בפי עובד כוכבים חוזר למטה: **וה"מ דקדם ופסק ישראל כו'**:

מתני'

אם יש בו עכבת יין אסור. וא"ת למה לי עכבת יין תיפוק ליה משום משפך גופיה דאמר לקמן (דף עד:) דבעי ניגוב ותירץ ר"ת דלקמן איירי במשפך של חרס דבלע טפי והכא בשל עץ דלא בלע כולי האי ושוב חזר בו ר"ת ופי' דהכא והתם בשל עץ אלא דלקמן איירי בשל עץ שמיוחד לתשמישו של עובד כוכבים ובלע טפי ולכך בעי ניגוב אבל הכא איירי שהמשפך של ישראל ולכך לא בעי ניגוב דלפי שעה לא גזרו ביה רבנן ומשו"ה נקט דוקא שיש בו עכבת יין אע"ג דלקמן (שם) קאמר גבי קנקנים דלפי שעה גזרו בהו רבנן התם כדמפרש טעמא משום דמכניסן לקיום אבל גת ומחץ ומשפך שאין מכניסן לקיום לא בלעי כולי האי: **פחסתו** צלוחיתו תפשוט לך. וא"ת פשיטא לאסור כיון דפחסתו צלוחיתו וי"ל דאשמועינן מידוס דאף על פי שאין היין נשאר כלל במשפך אפ"ה אסור: **כחו** של עובד כוכבים דרבנן בההוא דלבראי גזרו רבנן דלגואי לא גזרו. מכאן שאם היה היין כשר בתוך כלי אחד ונטל העובד כוכבים את הכלי מבחוץ ושפך מן היין לחוץ ולא נגע ביין מה שנפל חוץ לכלי אסור אבל מה שבתוך הכלי מותר כדאמרינן הכא דלגואי לא גזור רבנן: **אמר** להו רב חסדא להנהו סביתא כי בייליתו חמרא לעובדי כוכבים מקטפי קטופי. פרש"י שיפסוק ראש העליון של נצוק מכליו של ישראל קודם שיגיע ראש התחתון לכליו של עובד כוכבים דאם הגיע ראש התחתון לכליו של עובד כוכבים קודם שיפסוק ראש העליון מכליו של ישראל תו לא מהני קיטוף דנצוק חיבור ופסק רש"י כרב הונא דאמר נצוק חיבור מדסבר רב חסדא הכא כוותיה ומעשה רב אבל ר"ת פסק דנצוק אינו חיבור ואע"ג דרב חסדא ס"ל דנצוק חיבור מ"מ הא רב ששת דבתרא הוא טפי אמר דנצוק אינו חיבור מדמוקי מתניתין בעובד כוכבים המערה לעיל וכן מר זוטרא דבתרא הוא אמר לקמן קנישקנין שריא וקנישקנין חשיב נצוק אע"ג דאינו עולה אלא ע"י מצילה דדמי לגישתא ובת גישתא דחשיב ליה לקמן נצוק מדפריך תלמודא עליה ש"מ נצוק חיבור אלמא גבי גישתא אע"ג דאין היין עולה אלא ע"י מצילה ואין סופו להתערב מאליו כשאר נצוק אפילו הכי חשיב ליה נצוק ה"ה נמי קנישקנין ועוד מדתני ר' חייא כשפחסתו צלוחיתו אלמא דקסבר דנצוק אינו חיבור ואע"ג דקאמר נצוק תיבעי לך לא הוי אלא דוחק ותירוצא בעלמא ועוד מביא ר"ת ראיה דנצוק אינו חיבור מדפריך תלמודא בכל דוכתין ש"מ נצוק חיבור משמע דקשה לתלמודא לאסור בנצוק ועוד דרב הונא דדייק דנצוק חיבור מההיא דהנצוק והקטפרס ומשקה טופח כו' ודייק רב הונא מינה לטומאה ולטהרה הוא דלא הוי חיבור הא לענין יין נסך הוי חיבור ולענין משקה טופח ע"כ אין דיוק זה אמת דהא בפרק ר' ישמעאל (לעיל ס:) משמע דלענין יין נסך בעינן טופח על מנת להטפיח גבי ההוא עובד כוכבים דאשתכח במעצרתא כו' אמר רב אשי אי איכא טופח להטפיח כו' וכי היכי דאין הדיוק אמת לענין משקה טופח כדפי' ה"ה לענין נצוק נמי אינו אמת דהא בהדי הדדי תני להו ועוד מדבעי לעיל (דף נו:) גבי מלתא דרב הונא דגרגותני ש"מ נצוק חיבור מאי קבעי הא רב הונא דאמר בשמעתין נצוק חיבור אלא ש"מ דרב הונא הדר ביה והשתא במקום שיש הפסד גדול יש לסמוך על דברי ר"ת להתיר מגע עובד כוכבים ע"י נצוק אבל בהפסד מועט יכול להחמיר כדברי רש"י אמנם אם משך יין מן החבית לתוך כלי שיש בו יין נסך אם יש בחבית ששים מן היין שבכלי שיש בו נסך ודאי מותר אפילו למ"ד נצוק חיבור דהא לא גרע חיבורו ע"י נצוק (ב) מאליו מאילו היה כולו מעורב בחבית שהיה אז בטיל בששים כסתם יינם כמו שפר"ת ונצוק דמיתסר היכי דמי כגון שהיה היין מקלח מן החבית ובא העובד כוכבים ונגע בקילוח שהוא הנצוק (ג) כי האי מיתסר למ"ד נצוק חיבור ומכל מקום היכא שיש הפסד מרובה סמכינן אפסק רבינו תם: **אמר** להו רבא לשפוכאי כי שפכיתו חמרא לעובדי כוכבים לא ליקרב עובד כוכבים ולסייע בהדייכו כו'. והלכך יש להזהר כשישראל שופך יין מחבית לכלי אחר שלא יסייע העובד כוכבים אא"כ ישראל אחר שמסייע הרבה עמו וכשהיין מקלח מן הגיגית או מן החבית בעגלה לתוך הכובא והעובד כוכבים מגביה את העגלה כדי שיקלח היין יפה יפה זה היה מעשה ולא היה ר"י רוצה לומר לא איסור ולא היתר ומ"מ נראה דכיון דבלאו הכי נמי היין מקלח ולא הועיל מעשה העובד כוכבים אלא שע"י כך הוא מקלח יותר יפה א"כ מותר דהוי מסייע שאין בו ממש אבל יש ליזהר כשנאסר היין בכובא והעובד כוכבים מטה כובא בשוט נער קטן ישראל דהוי מסייע שאין בו ממש כדאמרן:

איכא

מסורת הש"ס

א) [לעיל ט: עא:], ב) [לעיל נז:], ג) [ברכות כה. וש"נ], ד) [שבת סב: ע"ש], ה) כ"ה בספרי', ו) ראה ציור ברש"י על הרי"ף (דף לג: מדפי הרי"ף), ז) [צ"ל שרי], ח) [שזה מוצץ חזה מוצץ. רש"ש].

◆

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה המערה וכו' עסקינן הס"ד ואח"כ ד"ה דמקטיף קטופי דמפסוקי: (ב) תוס' ד"ה אמר להו רב חסדא וכו' לא גרע חיבורו ע"י נצוק מאילו כצ"ל ותיבת מאליו נמחק: (ג) בא"ד שהוא הנצוק נצוק כי האי:

◆

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] רש"י ד"ה דמפסקי פסוקי וכו' אסור לקלטו מן האויר לשתותו. כאן הס"ד ואח"כ מה"ד וה"נ ונמחק וה"נ וה"נ כצ"ל:

◆

לעזי רש"י

קרוגל"א [קרול"א]. מיכל עם קנים מסביבו כך שאנשים רבים יכולים לשתות ממנו בו זמנית.

◆

מוסף רש"י

סביתא. מוכרי יין (לעיל סא.). קנישקנין. כלי זכוכית ארוך ולו שתי פיות ויין נורק מזה לזה (שבת סב:).